

פרשת קורח ופרשת נשוא

המשותף בין פרשת קורח ופרשת נשוא

מאת: ראובן זילברמן

reuven49@walla.co.il

להלן ציטטות מפרושים שונים על פרשת קורח

אנו קוראים השבת על פרשת חטאו של קורח, חטא המתאפיין בעיני חז"ל כחטא הקשור לענייני המחלוקת. מהם המאפיינים של המחלוקת ומה רע בה? (והרי כל עניינו של הש"ס הוא בריבוי הליבון והמחלוקות שבו?) אלא, אומר רש"י: "מה ראה קורח לשטות זו?! עינו הטעתו" (ראה שיצא ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן). מה הפשט בכך? אלא הכוונה היא שקורח היה בעל אינטרס ולא פעל לשם שמים. במסורת היהודית נתפש המרד של קורח ועדתו נגד מנהיגותו של משה, כסמל האולטימטיבי של "מחלוקת שלא לשם שמים". מעבר לכינוי זה, זכה המרד להתייחסויות רבות אצל חז"ל והמפרשים, שניסו להתחקות אחר גורמי המרד ומהלכו, ולהבין את מניעיהם של הנפשות הפועלות.

אצל הרבה מהמפרשים מתמקד הדיון בפסוק הראשון והבעייתי של הפרשה:

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן". בולט לעין הקושי הלשוני-דקדוקי בקשר לפועל "ויקח", שאין אחריו שום מושא ישיר (את מי הוא לקח? את מה הוא לקח?). החל מתרגום אונקלוס (ויקח- ואיתפלג) שימש קושי לשוני זה כמנוף למגוון רחב ביותר של פירושים על המרד, שבסיכומו של דבר מהווים מעין "ספר הדרכה" תיאורטי ומעשי לפלגנות ולתוצאותיה ההרסניות. כמבוא לדיוננו נביא את דברי רש"י בפירושו לתורה, שמעיר שלוש הערות על הביטוי הבעייתי "ויקח קרח":

- (1) פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא;
- (2) לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק משאר העדה, לעורר על הכהונה;
- (3) משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים.

תמונה אחרת של הרטוריקה של קורח עולה מתוך כמה מדרשים.

שם מוצג קורח כאדם שמתלונן על האבסורדים שיש בהלכה.

על רקע העובדה שפרשת קורח באה מיד לאחר פרשת ציצית, מספר המדרש, שקורח העלה קושייה בפני משה, האם טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה ממנה?

פרשת קורח נכתבה לתקופתה וגם לדורות. קורח נהפך לסמל של סכנת המחלוקת הלא-לגיטימית, עד כדי כך שטוען האמורא רב בתלמוד הבבלי: "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקורח וכעדתו".

לאחר שקראתי את המפרשים על פרשת קורח המבט שלי בנושא שונה לחלוטין.

חז"ל לקחו מספר פסוקים בפרשה וכן את פרשה הקודמת פרשת שלח-לך את נושא הציצית ואל נקודות אלו התייחסו.

אני רואה את התורה כמכלול שלם שכל דבר קשור לנושאים קודמים עם רמיזות על הקשרים לכל ולכן אני כותב את המאמר.

השאלה שהביאה אותי להכנס ולחקור את פרשת קורח היתה.

מה היתה העילה שגרמה לקורח להתלונן בפרשת קורח.

"ויקח קרח, בן-יצהר בן-קהת בן-לוי; ודתן ואבירם בני אליאב, ואון בן-פלת--בני ראובן. ב. ויקמו לפני משה, ואנשים מבני-ישראל חמשים ומאתים, נשיאי עדה קראי מועד, אנשי-שם. ג. ויקהלו על-משה ועל-אהרן, ויאמרו אליהם רב-לכם--כי כל-העדה פלם קדשים, ובתוכם יהנה; ומדוע תתנשאו, על-קהל יהנה."

את התשובה המדוייקת מצאתי בפרשת נשוא. מכאן פרשת נשוא הוא המפתח לפרשת קורח.

ככל שמעמיקים וצוללים לתוך פרשת נשוא בהקשר לפרשת קורח, מגלים נקודות דקויות הבחנות וניואנסים מדהימים שרומזים ישירות לפרשת קורח ועדתו.

הפתרון שלי מתחיל בשורש המילה נשא. נא לקרוא את הנספחים למאמר.

לשורש נשא יש 16 פרושים בויקיפדיה ראה נספח.

השורש נשא בספר במדבר בהקשר לעבודת הלויים בהקשר לאוהל מועד מופיע 18 פעמים ראה נספח.

נא לשים לב לשורש המילה נשא שמופיעה הן בשם בפרשה נשוא והן בפרשת קורח.

- "נשא, את-ראש בני קהת, מתוך". פרשת נשוא
- "ולבני קהת, לא נתן: כי-עבדת הקדש עליהם, בפתך נשא". פרשת נשוא
- ומדוע תתנשאו, על-קהל יהנה. "פרשת קורח

א. שושלת היחסין של משפחת לוי. הן 3 משפחות גרשון, קהת ומררי.

למשפחת קהת היו 4 בנים עמרם יצהר חברון ועזיאל.

משה הוא בנו של עמרם. קורח הוא בנו של יצהר. כלומר שניהם הם צאצאי הסבא קהת. משה וקורח הם בני דודים.

"ויזו ויהיו-אלה בני-לוי, בשמם--גרשון, וקהת ומררי. יח. ואלה שמות בני-גרשון, למשפחתם--לבני, ושמעי. יט. ובני קהת, למשפחתם--עמרם ויצהר, חברון ועזיאל. כ. ובני מררי, למשפחתם--מחלי ומושי; אלה הם משפחת הלוי, לבית אבתם. כא. לגרשון--משפחת הלכני, ומשפחת השמעי; אלה הם, משפחת הגרשני"

משפחות הלוויים הן משפחות מיוחסות מורמות מעם עם **ייחוס** וכבוד. להלכה אסור למשפחות להתלונן בגלל מעמדן. לכן מפליא הדבר שקורח מתלונן. בחלוקת תפקידים ומטלות בהקמה ופרוק אוהל מועד.

משפחת גרשון: "ומשמרת בני-גרשון באהל מועד, המשכן והאהל; מכסהו-וימסה, פתח אהל מועד. וקלעי הקצר, ואת-מסה פתח הקצר, אשר על-המשכן ועל-המזבח, סביב; ואת, מיתריו, לכל, עבדתו."

משפחת קהת: "**וישמרתם, הארון והשולחן והמזבחה, וכלי הקדש, אשר ישרתו בהם; והמסה--וכל, עבדתו** .

משפחת מררי: " ופקדת משמרת, בני מררי--קרשי המשכן, ובריהיו ועמדי ואתניו; וכל-כליו--וכל, עבדתו. לז ועמדי הקצר סביב, ואתנייהם; ויתדתם, ומיתריהם. משה ואהרון: " משה ואהרון ובניו, שמרים משמרת המקדש, למשמרת, בני ישראל; והזר הקרב, יומת"

הפתרון:

בפרשת נשוא משה מחלק את עבודת פרוק המשכן בין המשפחות למשפחת גרשון ומררי הוא מיעד ונותן להם עגלות שעליהם יניחו את החלקים הכבדים של אוהל מועד הוא המשכן.

ואלו למשפחת קהת שצריכים להוביל את החלקים של קודש הקודשים הם צריכים לשאת על הכתף, עבודה לא קלה.

משה מחייב אותם לשאת על הכתף בשפת החיילים "משא אלונקות".." "ולבני קהת, לא נתן: כי-עבדת הקדש עליהם, בפתח **ישאו** משה הוא חלק ממשפחת קהת.

אומר קורח בפרשה: משה ואהרון אתם חלק ממשפחת קהת שתפקידה לשאת את כלי קודש הקודשים על הכתפיים.

משה ואהרון מדוע לא תקחו חלק במשא ותהיו רק שומרים ולא תשאו ציוד על הכתף. מדוע אתם מתנשאים עלינו.

כמו כן מדוע. למשפחות גרשון ומררי יש להם עגלות העבודה שלהם יחסית קלה ואנחנו חייבים לשאת על הכתף עבודה קשה.

גם לפי הפרוש שלי תופסת האמרה "**מחלוקת שלא לשם שמים**".

במקום שמשפחת קהת תקבל מרות בשם שמים באהבה ותשמח בחלקה הם יוצרים מחלוקת.

המשך הרעיון של "**מחלוקת שלא לשם שמים**".

נושא נוסף: אנו מוצאים נספחים למשפחת קורח את דתן ואבירם .

השאלה שוב "מדוע הצטרפו דתן ואבירם למתלוננים".

" ודתן ואבירם בני אֵלִיָּאב, ואון בן-פֶּלֶת--בני ראובן" גם הם קשורים לאותו רעיון.

גם פה ה**ייחוס** המשפחתי הוא העילה להצטרפות למחלוקת של קורח!!!!

בשבטי ישראל ראובן הוא הבכור הוא הילד הראשון שנולד ליעקב אבינו.

בתקופתנו וגם בתקופה הקדומה

ה**בכור** הוא הצאצא הראשון של **אדם**, בימי קדם, אך גם בימינו, זוכה הבכור למעמד מיוחד.

בדרך כלל היה הבכור (ברוב התרבויות - **הבן** הזכר בלבד **יורש** את מרבית נחלת האב **ואת ראשות המשפחה המורחבת**).

ה**בכורה ביהדות** היא בעלת מעמד מיוחד בתחומים רבים **בהלכה** ובמציאות החיים היהודית. מעמד מיוחד של הבכור מצוי לא רק בבכורות **אדם**, אלא גם בבכורות **בהמה**.

המכה האחרונה והחמורה ביותר בין **עשר מכות מצרים** הייתה **מכת בכורות** - כל בכור במצרים הומת:

ומת כל-בכור, בארץ מצרים--מבכור פרעה הישב על-כסאו, עד בכור השפחה אשר אחר הרחם; וכל, בכור בהמה. **ספר שמות**, פרק י"א, פסוק ה'

הרעיון הוא שדתן ואבירם פונים למשה ואומרים מדוע אתה מתנשא עלינו ואתה שם עצמך למנהיג עלינו, כאשר אנחנו בפועל הבכורים בשבטי ישראל ולנו מגיע הבכורה והמנהיגות ואף אחד לא בחר בכם.

על מנת לאשש את דברי נוכח להיווכח במבחן האלוהי בבחירת משה ואהרון מבחן "**המטה הפורח**".

וידבר יהוה, אל-משה לאמר. **יז דבר אל-בני ישראל, וקח מאתם מטה מטה לבית אב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם--שְׁנַיִם עֶשֶׂר, מטות: איש את-שמו, תכתב על-מטהו. יח ואת שם אהרון, תכתב על-מטה לוי: כי מטה אהרן, לראש בית אבותם. יט והנחתם, באהל**

מועד--לפני, העדות, אשר אנעד לכם, שמה. **והיה, האיש אשר אבחר-בו--מטהו יפרח; והשכתי מעלי, את-תלנות בני ישראל, אשר**

הם מלינם, עליכם. כא וידבר משה אל-בני ישראל, ויתנו אליו כל-נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבותם--שְׁנַיִם

עֶשֶׂר, מטות; ומטה אהרון, בתוך מטותם. **כב** וינח משה את-המטות, לפני יהוה, באהל, העדת. **כג** ויהי ממחרת, ויבא משה אל-אהל

העדות, והנה פרח מטה-אהרון, לבית לוי; ויצא פרח ויצא ציץ, ויגמל שקדים. **כד** ויצא משה את-כל-המטות מלפני יהוה, אל-כל-בני

ישראל; ויראו ויקחו, איש מטהו.

משפט המפתח "**והיה, האיש אשר אבחר-בו--מטהו יפרח; והשכתי מעלי, את-תלנות בני ישראל, אשר הם מלינם, עליכם**"

דקויות:

נא לשים לב סוף פרשת במדבר ישנם כבר רמזים ראשוניים לפרשת קורח ממשפחת קהת.

חלוקת התפקידים מופיעה תמיד בסדר הנ"ל. גרשון קהת מררי.

התחלת פרק ד במדבר מתחילה בבני קהת וכן במילים **נשא לשאת, משא** הרומו לפרשת קורח.

"**במדבר פרק ד א א וידבר יהוה, אל-משה ואל-אהרון לאמר. ב נשא, את-ראש בני קהת, מתוך, בני לוי--למשפחתם, לבית**

אבותם. ג מבן שלשים שנה ומעלה, ועד בן-חמשים שנה--כל-בא, לצבא, לעשות מלאכה, באהל מועד. ד זאת עבדת בני-קהת, באהל

מועד--קדש, הקדשים..... ואחרי-כן יבאו בני-קהת **לשאת**, ולא יגעו אל-הקדש ומתו; אלה **משא** בני-קהת, באהל מועד .

ויתר הדברים כתובים בפרשה.

השורש נשא ספר במדבר בהקשר לעבודת אוהל מועד

- במדבר 50": ואתה הפקד את הלוי על משכן העדת ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה **ישאו** את המשכן ואת כל כליו והם ישרתו וסביב למשכן יחנו"
במדבר 9": ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עליהם בכתף **ישאו**"
במדבר 31": ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע **תנשאו** על קהל ה"
במדבר 24": **נשא** את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם לבית אבתם"
במדבר 22": **נשא** את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם"
במדבר 25": **ונשאו** את יריעת המשכן ואת אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה ואת מסך פתח אהל מועד"
במדבר 31": ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על שני ה**נשאים** ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן"
במדבר 10": ויקריבו ה**נשאים** את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח"
במדבר 17": והורד המשכן ונסעו בני גרשון ובני מררי **נשאי** המשכן"
במדבר 21": ונסעו הקהתים **נשאי** המקדש והקימו את המשכן עד באם"
במדבר 15": וכלה אהרן ובניו לכסת את הקדש ואת כל כלי הקדש בנסע המחנה ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו אלה **משא** בני קהת באהל מועד"
במדבר 19": וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמנו אותם איש איש על עבדתו ואל **משאו**"
במדבר 24": זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד **ולמשא**"
במדבר 27": על פי אהרן ובניו תהיה כל עבדת בני הגרשני לכל **משאם** ולכל עבדתם ופקדתם עליהם במשמרת את כל **משאם**"
במדבר 31": וזאת משמרת **משאם** לכל עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו"
במדבר 32": ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל כליהם ולכל עבדתם ובשמרת תפקדו את כלי משמרת **משאם**"
במדבר 47": מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת **משא** באהל מועד"
במדבר 49": על פי ה' פקד אותם ביד משה איש איש על עבדתו ועל **משאו** ופקדיו אשר צוה ה' את משה"

שורש נשא בויקיפדיה

- הרים לגבה.
 - "ומתרוקן הפרדס. רק טגלים וחיידים / וטגלות וחיידות / **ישאו** עינם הנהיגה אחרי מעוף האחרונה / בשירות החסידות" ("הקיץ גוע", חיים נחמן ביאליק, "נבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אָחַד **וישאוהו** במוט בשנים") ("במדבר י"ג – פסוק כ"ג באפשרותה של המעלית **לשאת** עד ארבעה עשר נוסעים.
- הרים והעתיק למקום אחר.
 - "ויאמר והושע אל הפהנים לאמר, **ישאו** את ארון הברית, ועברו לפני העם) ("...יהושוע גי – פסוק ו' משה **נשא** את התרמיל על גבו מתחילת הטיול ועד סופו.
- הרים קולו, השמיע בקול רם.
 - "ויגדו ליותם, וילך ויעמד בראש הר-גרזים, ו**ישא** קולו, ויקרא) ("...שופטים ט' – פסוק ז')
"**ונשאת** המשל הזה על מלך בבל ואמרתי אידן שבת נגש שבתה מדהבה) "ישעיהו י"ד – פסוק ד'
בעקבות ההתרחשויות האחרונות שר הביטחון **ישא** הערב נאום.
- לשון המקרא** הבעי דרף קול.
 - "...**ונשאת** תפלה בעד השארית הנמצאה) "מלכים ב' ט' – פסוק י"ד
"על-ההרים **אשא** ככי ונהי, ועל נאות מדבר קינה) "...ירמיהו ט' – פסוק ט'
- לשון המקרא** רחש מחילה, סלח.
 - "וישח אדם, וישפל איש; ואל **תשא** להם) "ישעיהו ב' – פסוק ט'
- סבל, לקח על עצמו.
 - "אל יאוש עובד, דע בעל **לשאת** / זרע העתיד עמך במענית! / בוצע תדיר נרוה רגבי הניר / רנו שיר לכבוד נדים מיבלות") "שיר קוצרי העמק עמנואל
"אכן חלגנו הוא **נשא** ומכאבינו סבלם) "ישעיהו נ"ג – פסוק ד'
"ראה עניי ועמלי **נשא** לכול חטאותי) "תהלים כ"ה – פסוק י"ח
- בהשאלה קבל תכונה, מאפיין, תאר, שם וכדומה.
 - המקום **נושא** את השם משנת 43 לפני הספירה.
- הכיל דבר-מה, גאפן מוחשי או מופשט.
 - "כי הנה רכושם רב משבת יחדו; ולא יכלה ארץ מגוריהם **לשאת** אתם מפני מקניהם) "בראשית ל"ו – פסוק ז'
נשאתי את הסוד עמי במשך שנים.
- לשון המקרא** נתן מנחה.
 - "הבו ליהנה כבוד שמו; **ישאו** מנחה, ובאו לחצרותיו) "תהילים צ"ו – פסוק ח'
גא בכרית הנשואין.
- "**וישאו** להם נשים מאביות שם האחת ערפה ושם השנית רות) ".רות א' – פסוק ד'
מחר הוא **ישא** אותה לאישה באירוע רב משתתפים.
- הוחיל, קנה בקל מאודו.
 - "שיר המעלות: אליף **נשאתי** את עיני הישבי בשמים) "תהילים קכ"ג – פסוק א'
- לשון המקרא** הצית, הכה באש.
 - "ויעזבו שם את עצביהם; **וישאים** דוד ונשיו) "שמואל ב' ה' – פסוק כ"א
- קבל ענין על מעשו.
 - "... יצא מבין משמר-עליו וישנה את בגדי כלאו/ מי לא-ישתה יינו עליו/ האיש ההוא **ישא** חטאו" ("כפתנות פסים, משה אבן-עזרא
"היו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד, או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש, ולא **ישאו** עון, ומתו) "...שמות כ"ח – מג
- הצמיח.
 - "אל תיראו בהמות שדי, כי דשא אות מדבר: כי עץ **נשא** פריו, תאנה ונפן נתנו חילם) "יואל ב' – פסוק כ"ב
"דבר אחר ועלית מיכן לבית הבחירה שלא יבנה אלא בגובהו של עולם מאי טעמא כי בהר קדשי בהר מרום ישראל אשתלנו ו**נשא** ענף ועשה פרי) "...תלמוד ירושלמי, סדר נזיקין, מסכת סנהדרין, דף נ"ה, פרק י"א)
- לשון המקרא** מעל-הסיר מן-
 - "מצאני השמרים הסבבים בעיר, הכוני פצעוני; **נשאו** את-רדידי מעלי, שמרי החמות) "שיר השירים ה' – פסוק ז'

- "ויאמר יהוה אל-מושה, פקד כל-בכר זכר לבני ישראל מבן-חדש ומעלה; ושא את מספר שמתם" במדבר ג' – פסוק מ'